

10,009

27

DE
PATRIA POTESTATE

CIRCA

VITAE GENERIS ELECTIONEM FILIORUM.

1785 4

DISSERTATIO

QUAM

PRAESIDE

D. ERNESTO GOTTFRIED CHRISTIANO
KLÜGEL

IUR. SAX. P. P. O. IUDICII PROUINCIALIS IN LUSATIAE INF.
MARCHIONATU ET FACULTATIS IURIDICAE
WITT. ASSESSORE ORDIN.

H. L. Q. C.

DIE XXVIII. MENS. SEPTEMB. c1o1oCCLXXXV.

WITTENBERGAE DEFENDET

AUCTOR

JOANNES CAROLUS GOTTLOB HEISE

DRESDENSIS.

DRESDAE,

LITTERIS CAROLI CHRISTIANI MEINHOLDI.

DE
PATRIA POTESTATE

ORIGA
VITAE GENIUS ELECTIONEM FILIORUM

DISSERTATIO

PRÆSIDII

D. ERNESTO GOTTLIEB CHRISTIANO

KLÜGEL

IN REGIA UNIVERSITATE HALLENSI

ANNO MDCCCLXXXII

DIE XXVII MENS SEPTEMBER A. I. MDCCLXXXII

AVTENTE SIGNED AND RECORDED

IOHANNES CAROLUS GOTTLIEB HEISE

DESSAU

LITTERIS CAROLI CHRISTIANI MINKHOLZ

SUMMI SENATUS SACRI

ATQUE

CONSISTORII SUPREMI DRESDENSIS

PRAESIDI

PERILLUSTRI AC GENEROSISSIMO DOMINO

DOMINO

FRIDERICO GOTTLÖB

A BERLEPSCH

DYNASTAE IN HENNIGSLEBEN &c.

EIUSDEMQUE
SUMMI SENATUS SACRI
ATQUE
CONSISTORII SUPREMI DRESDENSIS
VIRIS MAGNIFICIS

SUMME REVERENDIS ILLUSTRIBUS IURIS CONSULTISSIMIS DOCTISSIMIS

CONSILIARIIS

ATQUE

ASSESSORIBUS

PATRONIS SUMMO PIETATIS CULTU SUSPICIENDIS

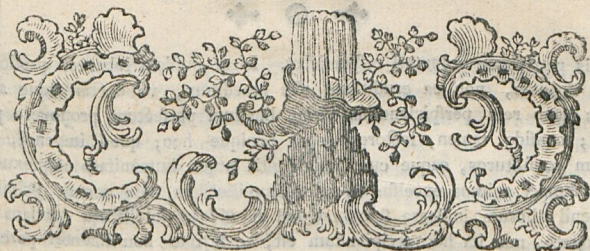
HUNC LIBELLUM

D. D. D.

CLIENS DEVOTISSIMUS

JOANNES CAROLUS GOTTLOB HEISE.

Q. D. B. V.

§. I.

Instituti ratio.

A pud maiores iam obtinuit mos laudabilis et imitatione omnino dignus, ut iuvenes, cum per aliquod tempus in academiis commorati essent, specimina ederent, quibus docerent, quantos fecerint profectus in artibus atque scientiis. Tamen neque hodie plane efferebuit hoc studium propositis publice scriptis, diligentiae in Academia adhibitae, quasi testimonium exhibendi. Quamobrem, cum ex lege patriae mihi, iuris scientiam addiscenti prius, quam ex Academia discedere liceat, publice sit disputandum, pie memor et beneficiorum a Serenissimo Principe in me collatorum, et benevolentiae, qua me cultu devotissimo deuenerandi Patris cumularunt, eo magis quoque me obstrictum puto, ut qualicumque opella ostendam, me tempus, quod in hac academia litterarum causa transegi, non sine fructu consumissem. Meditanti mihi, quale dissertationis thema eligerem, hoc, patriam potestatem circa vitae generis electionem filiorum fitens, ideo placuit quod viribus

A 2

meis

meis patriaeque voluntati respondebat. Licet quidem lubenter profitear, me tironem, non ea eruditione esse praeditum, ut doctis atque acutius hanc rem perspicentibus viris, libellum perfectum proponere possim; confido tamen, lectores aequi bonique hoc, quod impendi, studium consulturos, eaque cum indulgentia atque humanitate amplexuros, qua semper animus excelsus de rebus humilioribus, nec non de primitiis ingenii aliorum iudicare solet. Quod si videar potestatem patriam restringere, non ita hoc accipiendum est, ac si ipse non libenter paream, aliisve inobedientiae occasionem praebere vellem. Nam mihi certe: cui contigit, patre uti, cum in aliis rebus, tum in hac imprimis acquiescente, nullius dulcius est exercitium officii, quam huius, ut patris optimi et dilectissimi iussibus obediam aliosque, ad idem, quo vix maius, acceptius vtiliusque datur, implendum hortor officium. Verum cum voluntatis coactio in rebus arbitrariis non possit non saepius magnis damnis occasionem praebere, excusandum me satis puto, si in his evitandis ipsorum parentum lucrum positum, assero. Praeterea, ideo de hoc potissimum egi, quod semper eae maxime mihi placuerunt leges, quae cum naturalibus praeceptis artissime cohaerent. Ita autem in hac re tractanda versabor, ut primo exponam veram notionem patriae potestatis, atque vitae generis electionis; sequentibus, quid legibus antiquissimis, tam Romanis quam patriae nostrae hac de re dispositum; postea inspiciam leges recentiores Romanas Germanicasque; et denique, num pater conveniri possit a filio ob coactionem ad certum vitae genus, aut filius voluntati patris contrarius, exheredari? considerabo.

Patria potestas quid sit, item vitae generis electio?

Oratio cuiuscunque libelli ante omnia desiderat, ut praemittatur accurata definitio obiecti, de quo agi debet, quo eo melius reliqua perspicui possint. Patriam itaque potestatem, si ad iurium ejusdem praescripta

scripta non attendamus, generaliter sic definiiri posse puto, quod sit, *facultas patri competens, liberos educandi eorumque actiones ad optimum semper finem dirigendi.* Monendum tamen est, me non de omnibus iuribus atque officiis tractaturum, quae patri intuitu liberorum competunt, sed de his tantum, quae id temporis spatium respiciunt, quo filius eam aetatem nondum consecutus est, ut possit perspicere, ad quod vitae genus aptissimus sit. Porro sub patris appellatione, in hac quidem causa, matrem simul complector, nec non his, deficientibus, reliquos ascendentes. Dissensum doctorum, num patri aut matri ius potius competat? investigandi, hic locus non est. *Hobbes. de civ. c. 9. §. 2. et 6. item Leyf. Spec. XVIII. med. 1. matrem praeserunt patri, aliis uti Guil. Grot. c. X. §. 5. in enchir. de princ. iuris nat. et Puffend. de offic. hom. et civ. l. 2. c. 3. patris potestatem praevalere contententibus.* Ego, mediam sequens viam, existimo, quum generatio et educatio vera sit origo patriae potestatis, utrumque parentem, durante coniugio et respectu liberorum, iuribus gaudere iisdem. Denique sub filiorum nominatione, quamvis plerumque in iure u. g. in *l. 16. pr. D. de testam. tut. filiorum appellatione et filiae continentur,* et in *L. 45. pr. D. de legat. II. filiis meis hosce tutores de responsum est, etiam filiabus tutores datos esse,* filiae quoque intelligantur, ego tamen, cum fere omnis, quae in filiabus familiis accidere potest, mutatio, ea sit, quae sit per nuptias, eaque, etiam si vitae mutetur genus, ad aliam plane pertinet iuris materiam: has nunc quidem sub filiis non comprehendam, ut potius de solis filiis sim scripturus. Dictum fuit in definitione, esse potestatem illam facultatem, liberos educandi. Verum ut de educatione agam, negotium meum non est. De ea sola re agam, parentibus ius esse, actiones filiorum dirigendi in electione vitae generis, quae directio non tam late accipienda, ut, si de imperio patris in filium sermo est, plerumque sit, nostris scilicet temporibus. Attamen, quae olim in usu erant, iam perquiram, et ita quidem, ut, quid iure Romano sit constitutum, primo exponam. Eligit autem filius vitae genus, nam non praetermittendum esse animaduerto, ut de hoc quoque dicam, *cum declarat, velle se ad futuram vitam necessaria, certo quodam definitoque comparare modo, quem sibi putat maxime convenire.*

manuscript

§. III.

*Quid leges antiquissimae Romanae hac de materia
disponant.*

Ac apud Romanos quidem hoc ius patriae potestatis maximum fuisse, apparet ex multis tam iuris quam aliorum scriptorum locis u. g. ex §. 2. *Infl. de patr. potest.* in qua Imperator, ius autem, inquit, potestatis quod in liberos habemus, proprium est civium Romanorum: nulli enim alii sunt homines, qui talem in liberos habeant potestatem, qualem nos habemus. Iam ante haec tempora ex Romuli ipsius lege, quam describit *Dion. Halic.* L. II. p. m. 96. Romanorum legislator omnigenam potestatem patri dedit in filium, et quidem toto vitae tempore, sine eum exponere, sine flagris caedere, sine vinculum ablegare ad rusticum opus, sine necare libuerit, patet, patrem liberrimum habuisse arbitrium in filium. Obiici quidem potest, patrem ob certa tantum eaque grauiora delicta filium suum aut libertate, aut omnino vita priuare potuisse. Verum praeter Dionysium multi veteres Scriptores hac in materia consentiunt, patrique omnigenam tribuunt potestatem. Veluti apud *Philonem*, quem *Grotius* laudat, verba haec sunt: *Patri enim in filium omnimoda potestas iure quiritium competit.* Iam hic quoque occurrit vox, *omnimoda.* Omne vero nihil excludere, proverbio satis tritum est. Quamobrem certum puto esse, patrem quamcumque ob causam filium condennare potuisse etiam ob iniustam, etsi haec non erat voluntas legislatorum, qui, eo iure ad crudelitatem civis non fore abuturos; sibi persuadebant. Audiamus de ea re *Simplic. ad Epicteti Enchiridion*, *Antiquae Romanorum leges, respicientes tum ad eam, quae a natura est, eminentiam, tum ad labores, quos pro liberis suslinent parentes, volentes praeterea liberos parentibus sine exceptione subiectos esse, credo etiam consilia naturali parentum amori, et veniundandi, si vellent; liberos, et impune interficiendi parentibus ius dederunt.* Ex hoc *Simplicii* loco duo sequuntur: unum, ea, quae prius dicta: corroborari per illum; alterum, legislatores non accusandos esse crudelitatis, tanta parentibus data potestate, quoniam

quoniam eorum mens haec erat, ut ea vi in optimum semper finem vrentur. Haec vero potestas propria fuit civium Romanorum, si comparentur cum aliis gentibus, potissimum Graecis, qui, uti docet Dionysius, tempus admodum breve praescriperant, quo liberi parentibus essent subditi, aliis videlicet hoc usque ad annum pubertatis tertium, aliis quam diu coelibes liberi manerent, aliis tandem donec publice viri adscripti essent filii, definentibus, quemadmodum ex Solonis, Pittaci Charondaque legibus acceperant. Quem itaque, ut iam de potestate patris in eligendum a filio vitae genus, dicam, poterat pater flagris caedere, quem vincum ablegare ad rusticum opus, quem vendere aut pignori dare filium, si non potuisset de eius vitae statuere genere. Nam si patria potestas non per totam continuata fuisset vitam, ut apud Graecos, filius finito determinato, a legibus tempore potuisset ad quamcunque, quae libuisset, vitam se applicare. At enim vero cum Romanorum patria potestas ita non refringeretur, omnimode potuit pater imperare filio genus aliquod vitae, quod eligendum eo certius erat, quo certius pater immorigerum vendere poterat, ut disceret servus labores quoscunque iussu domini sustinere.

§. IV.

Secundum leges Romanas recentiores patria potestas paulo mitior est.

Haec patria potestas, de qua paragrapho antecedente actum fuit, legibus recentioribus quodammodo imminuta est. Et iam ante quidem quam leges ea de re condebantur, moribus paulatim mutata est cum republica sensim cultior fieri inciperet, et Imperatoribus ea potestas, suo imperio parum apta videretur. Ita Imperator Traianus filium emancipavit, nec eo defuncto, patri concessit bonorum possessionem, quod apparet ex *L. ult. D. Si a parente quis manumissus*: qua in lege Traianus filium, quem pater contra pietatem male afficiebat, coegit emancipare. Hunc fecutus est Hadrianus in coercenda patria potestate, vid. *L. 5. D. ad Leg. Pomp.*

Pomp. de parricid. dicens Hadrianus, cum venatione filium suum quidam interfecerat, qui nouercam adulterabat, in insulam deportari iussit, quod latronis magis, quam patris more eum interfecerat, nam patria potestas inquit magis in pietate non atrocitate consistere debet. Ex eo constat, patres non amplius infinitam potestatem exercere potuisse. Hinc etiam ab Alexandri Seueri temporibus sensim intulit mos, filios non proprio ausu ob grauius delictum occidere, sed magistratui offerre, hac tamen facultate, vt pater poenam filio infligendam praescriberet magistratui vid. *L. 13. §. ult. D. de re milit: L. 3. Cod. de patr. potest. L. vn. Cod. de emend. propinq. et L. 11. D. de liber. et posth. hered. instl.* in qua postrema dicit Paulus, quod et occidere licebat, ex quo apparet, illius tempore non amplius licuisse, filium occidere. Denique pristina patriam potestatem recentioribus temporibus, quam maxime ante Constantini M. constitutionem, fuisse restrictam, videri potest ex *L. 6. C. de patr. potest.* Abdicatio, quae Graecorum more ad alienandos liberos usurpabatur, et *απονομευσις* dicebatur, Romanis legibus non comprobatur. His singulis, in quibus patria potestas circa ius vitae et necis tantum specialiter restringitur, recentior adiungi potest *Lex un. C. de his qui parent. vel liber. occid.* quo loco Imperator vniuersali dispositione omnibus parentibus, qui liberos suos siue clam siue palam occidere enisi fuerint, capitalem dicitur poenam. Sic ea etiam patriae potestatis pars, qua poterat pater liberos vendere, in pignus dare, et quae sunt eiusmodi, insequentibus temporibus, partim restricta, partim sublata fuit, quod docent *L. 1. Cod. de patrib. qui fil. suos distrax. L. 1. et 37. Cod. de liberali causa:* atque *L. 6. Cod. quae res pign.* At enim vero ex his iam iam enarratis haud apparet id, quod agitur, patriam scilicet potestatem circa vitae generis electionem liberorum, circumscriptam fuisse apud Romanos; Nam respiciunt solum ea, quae ad ius in vitam et libertatem liberorum pertinent, eamque ob causam tanquam ad scopum propositum minus apta reici posse, videretur. Non tamen puto errare, si, additis sequentibus, ex istis demonstrare conor, patriam potestatem etiam in illa re fuisse imminutam. In lege antea adducta *4. §. 11. D. de re militari* Scriptum est: *qui filium suum subtrahit militiae belli tempore, exilio et bonorum parte multandus*

Etandus est; si in pace fujibus caedi iubetur. Hac in lege non quidem est casus, ubi filius proprio ausu militiam sequi conatus esset. Dicitur enim sequentibus; *et filius requisitus*, quae verba ad superiorum iussum respicere puto. Id tantum inde colligere mihi liceat, magistratui quoque hoc casu potius ius, quam patri ipsi in filios competiisse. Si in loco citato, de belli tempore solum sermo esset, necessitati hic parendum esse videretur, neque locus ad rem aliquid facere. Sunt autem simul clara verba de pacis tempore, quo pater aequè ac in bello praeceptis poenalibus ad dandum filium adigi poterat. Quid, cum pater cogi poterat, non tantum belli sed etiam pacis tempore, ut pateretur filium suum, imperante magistratu, signa sequi; puto, patrem neque aduersari potuisse, si filius sua sponte nomen dedisset militiae. Supponendum nempe hic est, quod iam supra dixi, sermonem esse de filio eius aetatis, qui videre possit atque aestimare, quale vitae genus sibi sit aptissimum, non simul de iis, qui vita dissolute gesta, aut ex taedio litterarum ad militiam aliudue studium commodius sibi existimantes, refugiant. Iam si verum est, patrem non aduersari potuisse, si filius, re accurate perpensa, militiae nomen daret, negari quoque non poterit, id ad quodcumque aliud vitae genus commode posse applicari. Praeprimis, si argumentari licet a militia sagata ad togatam, licet autem omnino, *L. 1. §. 15. D. de Collat. L. 14. Cod. de Aduoc. diu. iud.* cum fere eadem utriusque fiat privilegia, de electione saltem studii litterarum nemo dubitabit. Sed de ceteris etiam viuendi generibus non aliud erit statuendum. Et enim satis cognitum est, maiori semper ardore atque constantia negotium peragi, quod deliberato animo liberaque ex voluntate suscipitur, atque illud, quod quis, restricta iussu quodam voluntate deliberandi in se suscipere tenetur. Tandem cum, ut supra demonstratum dedi, patri media illa, quibus coercere poterat filium, et cogere ad id eligendum, quod patri videbatur, occidendi scilicet ius, vendendi et reliqua legibus recentioribus Romanis erepta fuerint, non immerito credendum est, eius quoque potestatem desuisse, quam habuisse circa electionem vitae generis filii antiquioribus temporibus, probare studui.

*Inuestigantur veteres mores Germanici legesque circa
hanc materiam.*

Lactenus de iure Romano, quatenus ad scopum meum spectat, longe enim egredi mihi haud licet. Iam Germanorum mores antiqui nec non veteres leges paucis attingam. Quod ad mores attinet, *Tacitus de mor. Germ. c. 19.* his verbis usus est: *plus ibi boni mores valent, quam alibi bonae leges.* Filios plerumque iisdem negotiis functos esse, quae patres exercebant, scilicet in pace venatione atque agricultura, quae artes primitivis Germanis secundum simplices illorum mores necessaria suppeditabant, apparet ex loco quodam *Iulii Caesaris de bell. Gallic. l. VI. c. 21. vita omnis, scribentis, in agricultura atque in studio rei militaris consistit.* Ius illud crudelissimum vitae ac necis, quod Romanis in liberos suos exercere licebat, Germanis haud proprium fuit, est quidem apud alias gentes eiusdem aetatis vigeat. e. g. apud Gallos, vit. *Iul. Caes. de bell. Gall. l. VI. c. 19. Viri in uxores, sicuti in liberos, vitae necisque habent potestatem.* Ast de Germanis meliora docet *Tacit. l. c. Numerum liberorum finire, aut quenguam ex agnatis necare, flagitium habetur.* Ex his autem, quae antea disserui, cernitur, primitivis temporibus rarissime occasionem existere potuisse, ut filii vitae genus a paterno alienum eligere potuissent. Verum cum aliquando post cultiores fieri inciperent, vestigia quoque reperiuntur, ex quibus apparet, eos ad opificia, artes ac studia se applicasse, vnde, iam occasionem vitae genus aliquod eligendi, diuersum etiam ab eo, quo utebatur pater, adfuisse, planum est. Quod cum legibus aut scriptorum veterum testimoniis corroborare nequeam, siquidem in illis nihil fere inest, vnde materia isthaec illustrari possit, hi autem ex proposito hac de re non egerunt, liceat mihi per analogiam quaedam argumentari. *Christ. Thomae in Dissert. de usu pract. tituli Inst. de patr. potest. cap. II. §. 1.* inquit: *Germanorum mores, uti in aliis plurimis a moribus Romanorum recesserunt, ita nunquam receperunt illos peculiare effectus patriae potestatis a iure Romano introductos,*

et

et ex summa et absoluta potestate patris in corpus ac bona filii deductos; sed vel naturali illa reuerentia et obedientia, quam liberi parentibus debent ex dictamine rectae rationis omnibus genibus communis contenti fuerunt, vel certe peculiare quosdam effectus patriae potestatis, ex domestica status ratione sibi introduxerunt. Germanos itaque, vii et hodie multae gentes et incolae terrarum nullius imperio subiectarum, cum illis officiis, quae dictamen sanae rationis erga parentes exercenda esse docet, contentos fuisse, hoc est quod persuasum mihi habeo, ex quo consequitur, parentes quoque in eo, quod cum forte totius vitae nostrae maxime cohaeret, praecipue sanam rationem secutos esse, nec liberos facile ad aliud vitae genus coegisse, quam quod sibi consulto elegerint, praesertim si ipsis facultates fuerint tantae, quantae ad talem electionem requirebantur.

§. VI.

*Ius Germanorum recentius, Saxonicum imprimis
nouissimum explanatur.*

Verum mihi forte obiiciendum est, vix antiquam eam fuisse consuetudinem Germanorum, cum nostris temporibus fere contraria sit. Non quidem hoc nego a sententia tamen quam proposui, non patior me dimoueri, siquidem alia atque alia ratio ad diversa deducit. Nimirum videtur hodie Germani a prisco more plane discessisse, qui liberos plerumque iam a teneris vnguiculis vitae generi destinant. Hoc vero id ipsum est, de quo quaeritur, num iustum sit, num aequum? Mos vt filius idem vitae genus, quod patris est, eligat, qui praesertim inter opifices viget, non plane quidem reiciendus est. Germani quam tenaces fuerint huius consuetudinis, ex eo videmus, vt per operarum statuta pleraque, quin ipsas ciuitatum leges, ab his, qui filii sunt eorum, qui cuidam officio operam dederunt, si ad idem se applicarunt et iura magistri (Meisterrecht) acquirunt, vel si non quidem filii sint eiusmodi hominis, sed viduam tamen

aut filiam talis opificis ducunt in matrimonium, dimidia tantum pars eius pecuniae postuletur, quae ab aliis hac conditione non vñs pro impetrando hoc iure soluenda est. Hanc consuetudinem, quod nimirum filii vitae genus patris sequantur, non plane inutilem esse, antea dixi, et quidem ideo, quoniam hoc modo liberi statim ab infantia, prima rudimenta artis paternae ludendo quasi addiscere possunt, eoque magis periti artifices fieri. Verum tamen minus recte fit, vt filius a patre sordidi, vti dicitur, opificii natus, idem cogatur addiscere, cum tamen cupiditate melioribus, iisque altioribus studendi flagrat. Experientia enim docemur quanti etiam ex infimis ordinibus prodierint viri. Pari modo minus bene sibi familiaeque consulunt parentes in dignitate aliqua constituti, si cogunt filios, vt idem studium, cui pater debet fortunam suam, inuita Minerua, ingenio parum ad id apti, eligant. In prouerbio quidem dicimus, liberis plerumque vestigia paterna sequi, his verbis: *der Apfel fällt nicht weit vom Stamme*. At enim vero, quam multa de his, qui ex claro sanguine nati, ad humillimum vsque vitae genus descenderant, nimis tristia nobis non exhibet historia exempla, tam ex pristinis quam recentioribus temporibus. Quatenus autem pater filium cogere possit, ad vitae genus eligendum, ex legum dispositione, alibi forsitan distinctius constitutum est. In Saxoniam nihil, quod de hac re in legibus sit scriptum, inuenio. Si tamen licet argumentari a tutore, cuius officium, vt apte scribit *Heinecc. in Iure Germ. lib. 1. Tit. XVI. §. 376.* idem apud Germanos ab antiquo ac patris est, pater filium cogere nequit. In *Ord. Tutel. Sax.* Cap. XII. §. 2. dicitur: *Wenn ein Vater in seinem letzten Willen, wegen seiner Kinder Erziehung, bey wem und auf was Art solche geschehen solle, absonderliche Verordnung gethan hat, so ist derselben, so viel möglich, und wenn sich kein erhebliches Bedenken ereignet, nachzugehen.* Hic locus praesertim respicit voluntatem patris, quae post mortem aequae valere debet, ac eo ipso adhuc viuente. Summus autem Legislator, per verba: *so viel möglich, und wenn sich kein erheblich Bedenken ereignet*, hoc quoque obseruari voluit, num pupilli ad istud vitae genus apti sint, ad quod eos educari iussit defunctus pater. Etenim sub verbo *Erziehung* etiam studia et artes vel opificia, quae a pupillis ad vitam in posterum vtiliter degendam sunt eligenda, comprehendi, ex §. antec. eiusdem

dem loci apparet, in qua haec verba insunt, und insonderheit alsdenn anzufragen, wenn wegen der Erziehung eine Aenderung getroffen, und die Unmündigen an fremde Orte gethan, oder zu einer gewissen Lebensart, als: zum Studiren, zur Kaufmannschaft oder einem Handwerk, angeführet werden sollen. Sic quoque in §. 7. *ei. cap.* idem sensus cerni potest. Hoc tamen ita accipi nolo, atque sic existimarem, quemcumque patrem coactum esse, vt magistratus antea adiret, quoties filium certo destinaret studio. Partim enim omnino maior est potestas patris ac tutoris, partim maior etiam est amor patris erga filium, ac tutoris erga pupillum. Quo posteriore considerato, pater potestate sua abusurus non erit, sed vires tam corporis quam animae filii perscrutabitur, nec non desiderium eius certas quasdam addiscendi artes atque scientias ab ineunte aetate obseruabit, et cum per aetatem maturiorem hoc licet, filio ipsi proponet, iam adesse illud tempus, quo determinandum sit, quomodo reipublicae vtiliter aliquando inseruire velit. Sic omnes agere patres familias quibus salus futura liberorum suorum curae cordique est, ego ipse, qui Patri Carissimo pro sua in me benevolentia, hoc acceptum refero, vt mihi vitae futurae genus eligendi, libera fuerit facultas, testis sum, multique alii testes fuerunt. Cum autem nulla regula sine exceptione, certe et parentes sunt, vt iam supra dixi, non pauci, qui liberis statim a prima pueritia certum vitae genus praescribunt, ad id num habiles sint, nec ne? nihil curantes. Praesertim hac in re matres videmus saepe peccare, cum haud raro filium, quem adhuc sub pectore gestant, certo cuidam studio consecrant, sequenti vero tempore non modo filii, verum etiam parentes, ferius poenitentes, sentiunt, se male egisse, qui filium, quem e. c. pro rostris sacris orantem audiendi cupiditate flagrabant, armis splendidis incidere vident, qui, si ad hoc vitae genus prius accessisset, ad magnos fortasse honores peruenisset.

§. VII.

Num filius patrem ob coactionem ad vitae genus, in iudicio conuenire possit?

Filium iam quondam iustas ob causas patrem in iudicio conuenire potuisse res satis cognita est. Antiquioribus quidem temporibus apud Romanos

manos sine veniae impetratione a praetore hoc non licebat. *L. 4. §. 1. D. de in ius vocand:* Recte tamen *Stryk.* in *U. M. D. ad h. t. §. 2.* monet, cessante illa priuata in ius vocatione, quae erat Romanorum antiquorum, simul veniae impetrationem cessare. Hoc autem adhuc hodie necessarium esse inquit, vt ab actore in supplicatione pro impetranda citatione, exprimatur reuerentiae vinculum. His praemissis, quaestio ipsa ponderanda est, an filius, qui a patre suo ad certum vitae genus fuit coactus, eum accusare possit, si nimirum filius ad hoc a patre ipsi praefixum vitae genus minus habilem atque capacem se sentit. Confugiendum, sicuti in omni fere hac materia, ob legum defectum, erit ad coniecturas. Ac primo quidem de nostro iure pauca dicam. Scriptum est, vt supra dixi, in *Ord. Tutel. Sax. cap. XII. §. 1.* tutorem a magistratu, a quo constitutus est, consilium petere debere, quomodo pupillum educari debeat. Quamobrem, si tutor inconsulto magistratu vellet pupillum ad certum vitae genus cogere, a quo is abhorret, quis dubitaret, posse tutorem huius causa conveniri. Iam, si argumentari licet a tutore ad patrem, licet autem omnino, cum is huius munere fungatur, planum erit, contra patrem etiam eam locum inuenire actionem. Quamuis enim, quodcumque in tutore iuris est, non idem etiam statim de patre sit statuendum, quod vel ipse iam concessi, cum tamen tutor conveniri possit, si in hoc, vt in reliquis negotiis, non tanquam bonus pater familias versatus fuerit, omnis enim culpa ab eo praestanda est. *§. 1. l. c. alleß Fleißes:* quo maius patris erit officium, omnem adhibere diligentiam pro futura filiorum salute. Sed hoc ipsum etiam absque argumento ex lege illa Saxonica sumto in hac causa erit considerandum, patris officium esse, vt curet filiorum bonam fortunam. Quamobcausam si quid facit, quod hanc impedit, fortassis ex imperitia rerum humanarum, aut ex coeco quodam amore erga hoc siue illud vitae genus, aut etiam ex nimia seueritate et pertinacia, cur tunc filio, hanc rem satis perspectam sibi habenti, non liceat, magistratus aut principis auxilium implorare, cuius maxima cura consistere debet in salute totius reipublicae. *Est enim inquit Cic. de off. l. 1. c. 34. proprium magistratus munus, intelligere, se gerere personam ciuitatis, debereque eius dignitatem et decus sustinere.* Qui possit autem efficacius atque decentius feruari res-

publica,

publica, quam per ciues, qui muneribus suis sufficiunt. Nunquam autem is, qui ad munus quoddam cogitur, tanta cura ei praeerit, ac is, qui sua sponte amoreque erga id ipsum adductus, hoc subiit. Quamobrem nullus dubito, quin magistratui vis sit atque potestas, non audiendi tantum eiusmodi filii querelas, quem pater ad certum vitae genus compellere vult, sed etiam, adhibito forsitan antea praeceptorum, quos habuit filius, consilio, vel auditis prius aliis personis, ne matre quidem exclusa, qui de ingenio filii animique dotibus testari possint, secundum filium ferendi sententiam, qui sibi aliud eligere proposuit vitae genus, cui se maxime parem esse diceret, atque etiam videretur.

S. VIII.

*Agitur de exheredatione, ob contrariam patris voluntati
vitae generis electionem.*

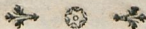
Nonnunquam obuinit, quod parentes liberis exheredationem minentur, si studium ipsis displicens, etsi interdum sine ratione sufficiente, eligerent, quin in bonis praeter legitimam saepius accidit, ut minis ipse respondeat euentus. Apud veteres Germanos plane nullam exheredationem fuisse sequitur ex eo, quod nulla apud eos erant testamenta, teste *Tacito de Mor. Germ. cap. XX. Heredes tamen successoresque sui cuique liberi: nullum testamentum.* At enim vero, cum Germaniae gentes paulatim tam mores quam vitia Romanorum inciperent imitari, exheredationem quoque, tanquam modum castigandi iuventutem ab illis acceperunt, ex quibus praefertim *Wisigothi* primo quasdam pauciores tamen ob causas, eam permiserunt, ob verbera scilicet parentibus illata, ob graues iniurias, atque si eis crimen obiecissent. *Lex Wisigoth. lib. IV. Tit. V. §. I. et II.* Idem statuerunt *Longobardi*, si liberi vitae parentum infidias struxerint, consilia saluti eorum contraria ceperint, eos consulto percusserint, vel incestum eum nouerca commiserint. *Lex Longob. Lib. II. Tit. XIV. §. XII.* Ius autem Alamannicum Romanorum sequitur prin-

cipia. Nam in *cap. CCLII.* eiusdem iuris speculator ait. Es mag ain chind vater - und mutter - erb verwürk chen mit vierzeben dingen. Hae vero causae caedem sunt, quas *Nouella CXV.* nobis exhibet. Iure Saxonico, quod debemus *Repkovio*, nihil de his causis exheredationis inuenitur. Recentioribus temporibus tamen Saxones in hac vti in plerisque aliis materiis, Iuri Romano locum dederunt. Quin per leges Electorales addi debet decima quinta exheredationis causa. Liberi nempe exheredari possunt, qui sponsalia inierint clandestina, si concubitus accesserit, secundum *Ord. Matrim. d. a. 1624. tit. von Ehegelöb. §. und da sie*, aut pro dimidia tantum legitimae, copula carnali non subsecuta. *Carpz. Ipr. ecl. lib. II. def. LIV.* In omnibus hisce quindecim causis, nihil reperies de exheredatione ob vitae generis electionem contra parentum voluntatem, excepta ea causa, quae in *Nou. CXV.* decima est: *si praeter voluntatem parentum inter arenarios vel mimos filius sese sociauerint et in hac professione permanferit.* Hanc vero propositam exheredandi causam, generalem non efficere regulam satis constat, cum interpretatio extendens in poenarum irrogationibus, ad quas referenda est exheredatio, non admitenda sit. Singularis autem istius exheredandi causae ratio, posita erat in eo, quod illis temporibus infamia notabantur, quas nominauit Imperator, personae. vid. *L. r. D. de his qui not. inf.* verbis: *artis ludicae, promunciandinae causa qui in scenam prodierit.* Nostris diebus longe aliter sentimus, ab iis legibus in alia omnia discedentes. Audiatur *Strykius in U. M. D. ad tit. de his qui not. inf. §. VIII.* vbi sic loquitur de comoediis nec non operis: *Nil aliud sunt, quam Scholae morales, quibus vel heroicae aliorum actiones exhibentur et laudantur, vel aliorum vitia horumque infelicissimi eventus ostenduntur; quo quid imitari quid euitari deceat, auertant, spectatores.* Itaque puto, ne eam quidem ob causam filios exheredari posse. Sed huic exemplo, quo ex iuris Romani lege filius ob electum vitae genus exheredari potest, propterea quod tale inhonestum et vile habebatur, ex quo opprobrium familiae illatum non immerito pater poterat detestari, vt exinde iustus dolor iustam faceret exheredationem, contrarium quoque adiungamus, ex legibus Romanorum peti- tum, quo exheredatio ob electum vitae genus eam ob causam non licet, quod

quod id non turpe sed honestissimum est. Scilicet in *L. 55. Cod. de episc. et cler.* Iustinianus praecipit, *ut non liceat parentibus impedire quominus liberi eorum volentes monachi aut clerici fiant, aut eam ob causam solam exheredari: sed si ipsi testamentum condunt, necesse habent quadrantem illis relinquer: Sin autem hoc non faciant, locus sit ab intestato.* Manifestum est ex verbis legis: *non liceat impedire:* Sermone esse de his liberis, qui contra voluntatem parentum monasteriam eligerent vitam aut clericalem, quae utraque, ut multis in locis Codicis et Nouellarum professus est Iustinianus ipse, huic Imperatori in maximo erat pretio. Noluit igitur liberos, qui ad hoc honestum vitae transfirent genus, quamuis id obnitentibus factum sit parentibus, exheredari. Quae, etsi ad has terras, quarum incolae Christi doctrinam sub nomine protestantium amplectuntur, hodie applicari, quod ad monachorum professionem, nequeant, valere tamen adhuc possunt de his, qui sanctiorem doctrinam, Theologiam dicimus, discere et per eam aliquando reipublicae cupiunt inferuire, cuius facti tamen, ut hanc inuitis parentibus vitae eligant rationem, suae et probator non essem, cum vereor, ut is bene possit officio fungi eo, ex quo docere cum reliquis virtutes debet, tum reuerentiam parentibus praestandam, qui ipse hoc praecipuum praeceptorum, quae Christi sunt, caput neglexit. Rectius, quae Iustinianus edixit, ad aliud quodeunque vitae institutum honestum, siue ad artes liberales siue ad illiberales pertineat, quod sibi filius constituit, accommodarentur, nisi non reliquorum solum alia plane ratio esset, sed etiam exheredatio iam eam ob causam locum non haberet, quod, quae non expressae sunt lege Nouellarum vel quacunque ciuili, admitti non debeant rationes.

Wittenberg, Diss., 1783-85

ULB Halle

004 335 937

3

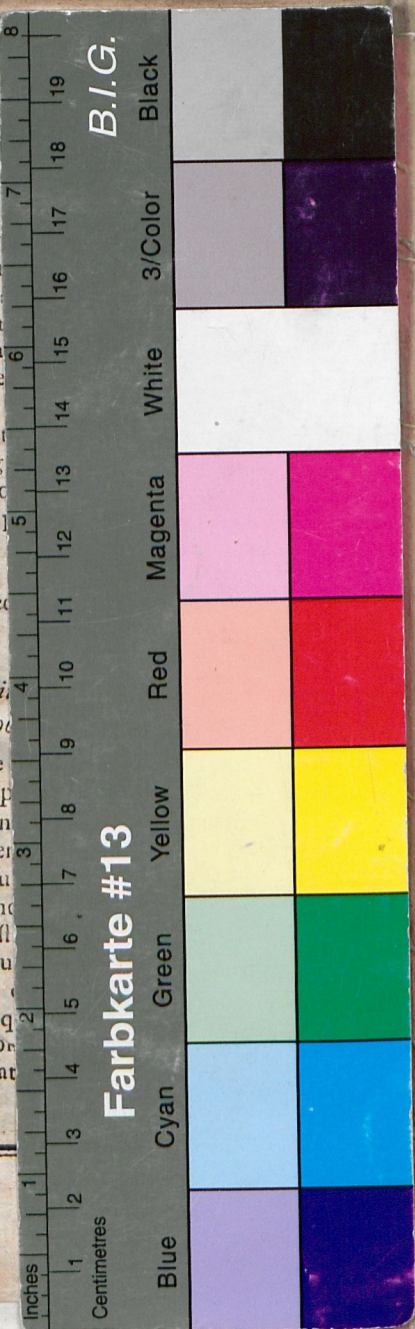
f
sl.

B.I.G.

Farbkarte #13

10,009

27

DE
PATRIA POTESTATE

CIRCA
VITAE GENERIS ELECTIONEM FILIORUM.

1785-4

DISSERTATIO
QUAM
PRAESIDE
D. ERNESTO GOTTFRIED CHRISTIANO
KLÜGEL

IUR. SAX. P. P. O. IUDICII PROUINCIALIS IN LUSATIAE INF.
MARCHIONATU ET FACULTATIS IURIDICAE
WITT. ASSESSORE ORDIN.

H. L. Q. C.

DIE XXVIII MENS. SEPTEMB. MDCCCLXXXV.

WITTENBERGAE DEFENDET

AUCTOR

JOANNES CAROLUS GOTTLOB HEISE

DRESDENSIS.

DRESDAE,
LITTERIS CAROLI CHRISTIANI MEINHOLDI.